

Plan- och Beredskap
Peter Forsström
Direktnr 023-810 83
Faxnr 023-813 87
peter.forsstrom@lansstyrelsen.se

Länstyrelsen i Jämtlands län Strukturfonderna
Ank 2010 -09- 2 8
Dnr 30441-35-19

Slutrapport projekt Grensestrategisk krise og katastrofe håndtering Norge-Sverige

1. Sammanfattning

Projektet har som syfte som även framgår här nedan att stimulera och utveckla till en trygg och säker livsmiljö och villkor för att kunna utveckla den gränsnära regionen mellan Dalarna, Värmland och Hedmarks Fylke. Efter en lång ansökningsprocess beviljades EU-stödet under december månad 2009 och kom till Länsstyrelsen den 14 januari. Detta har påverkat processen så att vi inte har sökt om utbetalning av stöd under själva genomförandet av projektet.

Projektet har förutom små förändringar vad avser datum för möten genomförts enligt plan. Vi har arbetat i seminarieform och en större övning. De mål som sattes upp för projektet har inte nåtts fullt ut bl.a. beroende på att verktyg saknats samt tiden inte räckt till. Däremot har riskerna inventerats och beaktats. Förutom bränder, trafikolyckor och olyckor med farliga ämnen så har vi diskuterat olyckor i samband med förändrat klimat, och vi tror oss se fler ras- och skredolyckor i framtiden. När det gäller seminarier och övningar ser vi att vi har nått målet till 90%. Varför denna siffra beror främst på att vi inte har fördjupat oss i kriser och olyckor i samband med naturkatastrofer. Att få RSA/ROS registrerade i GIS-verktyg har inte kunnat genomföras. Här finns ett område som måste utvecklas vidare för att kunna få ett bra planeringsverktyg vid samhällsbyggnad.

Inom projektet kan vi konstatera att vår förståelse och kunskap om varandras organisation och förmåga har ökat. Trots detta måste vi arbeta vidare med informationsmaterial och utbildningar bland annat p.g.a personalomsättning mm. Dessutom måste vi ta fram bättre larmrutiner och checklistor för att underlätta på skadepåverkan. Med det inspel som Haga-deklarationen har gjort i vår verksamhet så ser vi att vi måste utveckla rutiner inte bara på den kommunala nivån utan även på regional- och myndighetsnivå.

Projektet har varit lärorikt och berikande och har gett incitament till en gemensam satsning på ett storprojekt inom EU-Interreg verksamheten, även inför kommande programperioden EU 2014 för att kunna arbeta vidare inom dessa frågeställningar och utveckla och kunna slutföra de delar som vi inte nådde i mål med.

2. Bakgrund

Et aktivt moderne krishånteringsarbeid innebærer en beredskap som kan håndtere en hver krise både før, under og etter at den har skjedd. Dialog etablert gjennom Grenseredningsrådet har videreutviklet samarbeidet mellom Hedmark fylke, Värmland og Dalarna län innen redningstjeneste, både på det strategiske og det operative nivå. Samarbeidsavtaler innen fagområdet har i løpet av de siste årene blitt utferdiget og danner grunnlaget for den operative samvirkeinnsatsen innen reddningstjenesten i fasen "under". Et annet prosjekt har vært utviklingen av samarbeidet mellom den svenske reddningstjenesten i Värmland og Dalarna og det lokale brannvesen i Hedmark fylke. Her har det vært rettet spesielt fokus på ressurstilgang, varslingsrutiner og sambandsproblematikk. Dette arbeidet ser man behov for å videreutvikle gjennom småprosjektet, og da spesielt med tanke på svensk-norske kommunikasjonssystemer og IT.

Prosjektarbeidet kommer til å håndtere fasen "før" gjennom å kartlegge behov for kompetansutvikling og grenseoverskridende kommunikasjon, bl.a. gjennom å gi samtlige aktører innblikk i hverandres ansvars- og kompetansområder. Videre blir målet å kartlegge og analysere risiko forhold som ligger både innenfor og utenfor reddningstjenestens område, da også med tanke på framtidige klimaendringer som kan påvirke samarbeidet og krisehåndteringen i grenseområdet.

Dette for å skape et grunnlag for et effektivt og forebyggende arbeide, samt for å etablere/ styrke tilliten mellom aktørene i ulike kriser og katastrofer.

Videre vil spørsmålet om å utvikle systemer og rutiner for å oppnå et felles situasjonsbilde innen informasjon og kommunikasjon til lokalsamfunnet bli vektlagt

Behovet for kvalitetssikring av fremdrift og mål innen temaet, vil bli ivaretatt i etterfasen gjennom evalueringer – korrigerer og implementering av nye løsninger.

Studiene kommer i hovedsak til å bli gjennomført i seminarform hvor samtlige deltar. Det vil også bli vektlagt en fysisk briefing hos de respektive samarbeidspartnere/ eventuelt hospiteringer.

ROS-analyser vil bli utarbeidet gjennom felles fora hvor ekstern ekspertise innen spesielle fagområder vil kunne bistå. Analysene vil gi et situasjonsbilde av den risiko som ligger i det grenseoverskridende området og følges opp med planer og tiltak for å forebygge uønskede hendelser. Her tar man sikte på å gjøre dette materialet tilgjengelig for samtlige samarbeidspartnere i et GIS system.

Med bakgrunn i ROS-analyser vil en arbeidsgrupper fra Grenseredningsrådet, med bistand fra andre aktører etter konkret behov, bli nedsatt for å lage fremdriftsplaner med henblikk på planlegging av felles øvelser og tilrettelegging for kompetanseutviklende tiltak.

Øvelsene vil fortløpende bli evaluert og eventuelle korrigeringer implementeres for til enhver tid å kunne sikre en best mulig krise- og katastrofehåndtering.

Dokumentasjon på øvelsene og evalueringer vil bli foretatt av de respektive samarbeidspartnerne i seminarform, samt at det vil bli en gjennomgang av ulike aktiviteter under samlinger / møter i Grenseredningsrådets regi.

3. Projektbeskrivning

Videreføre og gjennomføre en utvikling av krisehåndteringsarbeid mellom Hedmark fylke, Värmland og Dalarna län gjennom økt fokus på ekstraordinære hendelser og kriser som kan ramme et sårbart samfunn. Det tæes sikte på en videre utvikling av det samarbeid som ligger til grunn i Nordred-avtalen, samt et økt fokus på samordning av proaktivt, aktivt og reaktivt arbeid i ethvert katastrofeberedskapsarbeid.

Prosjektet vektlegger en stor grad av integrering, kunnskapsformidling og etablering av databasert informasjon som integrere samtlige aktører og vil styrke samfunnets generelle beredskap. Ambitionen är att projektet kommer att följas av ett ytterliggare små- eller storprojekt för att befästa det som framkommer vid utvärdering av detta projekts utbildningar och övning. Det i sin tur kan leda till att utöka kretsen av deltagare.

3.1 Mål

1. Utvikle felles kunnskap og forståelse innen katastrofeberedskap
Målet är delvis uppnått men det finns arbete kvar att göra framför allt kunskapsspridning inom egen organisation särskilt vid personalomsättning.
2. Identifisere samarbeidsområdere gjennom ROS -analyser og registrere disse i GIS
-Gränsräddingsrådet har identifiat gemensamma risker som exempelvis omfattande trafikolycka, bränder, olyckor med farliga ämnen, ras och skredolyckor. Översvämning och dammbrott är också ett område som alla länen har gemensamt och där vi beroende på vilken damm som brister får konsekvenser i anat län/fylke. Vi har inte lyckats med att få med det i presentation på karta så kallat geografiskt informationssystem. Här finns mer att utveckla. Här måste vi ta med erfarenheterna från Jämtland och Tröndelags EU-projekt samt det arbete som nu pågår i Sverige avseende Översvänningsdirektivet.
3. Utforme en felles platform for grensestrategisk arbeid gjennom øvelser og dialogmøter.
-Här har vi nått målet och kan konstatera att vi har hittat en rutin för hur vi ska samarbeta i framtiden. Vi påstår även att vi har funnit fler områden där vi kan samverka kring som till exempel risker beroende på förändrat klimat i Norden.
4. Videreutvikle faste øvelsesplaner for norsk-svensk strategisk krisehåndtering og en stegvis læringskurve for impliserte parter basert på evaluering av øvelser og trusler (naturkatastrofebaserte)
-Målet är nått till 90 %. Vi har en plan hur vi ska arbeta med detta fram till och med 2012 med kompetensoppbyggnad, funktionsövning/tabletop och en mer praktisk storövning inom räddingstjänst och krishantering. I och med detta så anser vi att vi även kan säga att medborgarna kring vår gemensamma gräns kan känna sig tryggare och borde borga för att stimulera till tillväxt. Varför vi endast når 90 % beror mest på att vi ännu inte har med full kraft tagit tag i kriser och olyckor i samband med naturkatastrofer.
5. Bedre rolleforståelsen gjennom seminarer og gjensidige hospiteringer på norsk-svensk side.
-Vi har inte nått målet men finner att vi regelbundet måste träffas och öva för att befästa

2010-09-24

rutiner. Vi måste även skapa bättre förståelse för hur den Regionala nivån fungerar vid krishantering/katastrofer och räddningstjänst. Vi bör även utveckla checklistor för att bättre kunna samverka på skadeplats. Kunskap och kommunikation mellan staber måste utvecklas.

3.2 Målgrupp

Målgrupp för projektet är i första hand den personal som ingår i de organisationer och myndigheter som direkt berörs av projektsamarbetet. Sekundär målgrupp är allmänheten i regionen som kommer att få nytta av det samarbete som byggs upp i regionen när det gäller att på ett bättre sätt kunna hantera kris- och katastrofsituationer.

3.3 Verksamhetsbeskrivning

- Genomförande

Projektet har framskridit i stort som planerat med möten i mindre grupp för att arbeta utifrån frågeställningarna som framkommit som behov här ovan. Det har genomförts en större aktivitet i under november månad 2009 (innan beslut om projektstöd fanns) där deltagarna från gränsräddningsrådet och insats personal från båda sidor gränsen träffades i Sälen och utbildade varandra i organisation och larmrutiner. Aktiviteten genomfördes som ett spel s.k. Tabletop-spel där man utifrån ett givet scenario fick diskutera hur man inom respektive organisation agerade och med vilka resurser. Här diskuterades även rutiner för kommunikation via radio och telefoni. Bifogat denna slutrapport skickas utvärderingen från den övningen. Vidare så har det genomförts flera möten som i stort har följt aktivitetsplanen och styrgruppen har fått information regelbundet på projektets framskridande. I maj genomfördes den stora övningen som bygger på ett scenario som finns med som gemensam risk inom alla tre län/fylken. Scenariot var en omfattande trafikolycka med tungt fordon och flera skadade och där det även blir utsläpp av farligt ämne. Det var ett stort antal deltagare från alla i gränsöverskridande räddningstjänstorganisationer, drabbade kommuner och kommunledningar och Länsstyrelser (se bifogade övningsbestämmelser). Utvärderingsrapporten är i skrivandes stund ute på slutremiss bland aktörerna och en film har även tagits fram för att åskådliggöra processen med gränsräddningsrådets övningsverksamhet.

Det som framkommit vid en första utvärdering med deltagarna är att alla har utvecklats och fått ökad förståelse för varandras sätt att arbeta. Deltagarna säger dock att rollförståelsen, rutiner på skadeplats måste utvecklas och rutiner dokumenteras i skrift. Ett möte genomfördes efter övningen där vi under två dagar samtalade om nyss genomförd övning och om hur vi skall gå vidare på de olika nivåerna, operativ nivå – blåljus, kommunal ledningsnivå och regional nivå. En inriktning är att utveckla gemensamma riskanalyser i symbios med klimatutredningarna som finns i de båda länderna. Förslag har kommit om att göra gemensamma checklistor att använda sig av när man passerar landgränsen för att underlätta samverkan. Det har efter projektidens utgång genomförts ett möte som har avhandlat ett utvecklingsområde för ökad samverkan, att larmplaner utarbetas för gränssamarbete med insatszoner och tvåstationslarm Norge-Sverige. Det är även ett viktigt incitament till arbetet med risk-

och sårbarhetsanalyser. Vi har även sett behovet av att uppdatera gränsräddningskartan från pappersprodukt till ett mer sofistikerat digitalt verktyg i planeringsprocessen.

4. Indikatorer

Indikatorer för projektet har varit ekonomisk tillväxt och attraktiv livsmiljö. När det gäller antal kvinnor respektive män som deltagit i projektet så har det varierat över tiden beroende på vilka aktiviteter som varit. För andelen kvinnor så har den varierat mellan 6 till 16 och för män 18 till ~50 stycken. Genom gemensamma risk- och sårbarhetsanalyser skulle naturbetingade risker och extraordinära händelser av bl.a. infrastruktur, samhällsutveckling, ekonomi och klimatförändringar förebyggas. Dessutom ville vi genom projektet få ökad förståelse hos centrala myndigheter om enklare regler avseende gränsöverskridande räddningstjänst och krishantering.

Resultatet av projektet i den frågan har blivit att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap inom sitt EU-projekt "Enhanced cross-border operational cooperation for civil protection in Northern Europe" har visat intresse och vill ha med oss som referensgrupp i deras workshops. Dessutom har det visat sig att vårt projekt har starka kopplingar till Hagadeklarationen som skrevs under våren 2009 av Nordens ministrar. När det gäller räddningstjänst, ambulansverksamhet och polisiära insatser så har vi i projektet kommit långt och länderna har närmast sig varandra. Det finns fortfarande behov av att utveckla rutiner kring samverkan som exempelvis roller och metoder på skadeplats. Förutom detta måste myndigheter på regional nivå utveckla förmågan till samverkan vid extraordinära händelser och katastrofer.

5 Projektets påverkan på de genomgående kriterierna

5.1 Gränsregionalt mervärde

Projektet har med sin karaktär kunnat bidra till att gränskommunerna med sin beredskap (krisledning och räddningstjänst) kan känna att här kan regionen få ökad tillväxt genom inflyttning och att industrier tors etablera sig i området. Dessa förstärkningsåtgärder som man anser sig skapa med dett gränsöverskridande arbete borgar för en ökad social trygghet. Vi ser även att om vi utvecklar våra larmplaner så kan vi bli mer effektiva och minska tidsförluster vid insatser.

5.2 Bättre miljö

Projektets målsättning har varit att kartlägga det gränsöverskridande arbetet och gemensamma uppgifter genom analyser, som skulle göras tillgängliga i GIS. Projektet förväntades vidare ge ökad kompetens och möjlighet för gemensamt utnyttjande av

resurser. Projektet förväntades också öka förståelsen för respektive lands förmåga avseende att hantera olyckor med farliga ämnen. Slutligen så förväntades på sikt förmågan att tillsammans kunna hantera en krissituation att öka.

Det vi har kunnat komma fram till är att vi måste få till stånd ett utökat samarbete i gränsregionen när det gäller identifiera riskerna kring framtidens förändring av klimatet som kan få till följd att det kan, i en framtid ske fler och mer omfattande ras- och skredolyckor. Det vi har blivit bättre på är att gemensamt kunna hantera olyckor med farligt gods. Vi har däremot inte kunnat ta fram tillräckligt underlag för gemensamma risk- och sårbarhetsanalyser och presentera dessa i GIS miljö.

5.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Projektet avser att jämföra hur de olika kommunerna och länen arbetar med rekrytering utifrån ett jämställdhetsperspektiv, samt hur detta påverkar beredskapen. I länen är det fortfarande inom räddningstjänsterna så att det är mycket få kvinnor inom verksamheten. Inom polis och ambulans har det skett en positiv utveckling under det senaste årtiondet. Kommunerna arbetar utifrån kommungemensam policy när det gäller rekrytering. Räddningstjänsten i Malung-Sälen arbetar nu med att se över rutiner för anställning och anställningskrav när det gäller personal i deltidsbrandkårer. I Norge har utvecklingen varit positiv vad avser rekrytering av kvinnor till polis, ambulans och räddningstjänst.

5.4 Etnisk mångfald

Projektet avsåg att kartlägga representationen av andelen med utomnordisk bakgrund inom den uttryckande verksamheten och hur det kan påverka språkförståelsen vid en gemensam skadeavhjälpande insats.

Andelen anställda med utomnordisk bakgrund är för närvarande låg. Rekrytering pågår i en av gränskommunerna. Huruvida det påverkar språkförståelsen är idag svårt att uppskatta och projektet har inte kunnat göra vidare studier då antalet anställda med utomnordisk bakgrund har varit så få. Vi kan anta att det kommer spela roll i informationsutbytet på skadeplats och ledningscentraler då vi redan idag har vissa problem med att förstå varandra. Men, vi ser inte att mångfald i sig är ett problemområde utan snarare tvärt om att det berikar verksamheterna på båda sidor gränsen.

6. Projektets övriga resultat och erfarenheter

Projektet bidrar till att vi samarbetar oftare och mycket bättre över landgräns än tidigare. Vi får även personkännedom som bidrar till att vid skadeplats blir det en lugnare atmosfär att arbeta i då personalen har mött varandra redan tidigare. Vi kan med detta skapa bättre rutiner före, under och efter en olycka. Detta kan omfatta även debriefingarbetet som påbörjas efter en allvarlig händelse/olycka. För att ytterligare utveckla denna ömsesidighet bör vi mer aktivt utnyttja möjligheten till hospitering. En erfarenhet är att vi bör ta fram en enklare informationsbroschyr som kan användas för inläring i ett föreskede men även en enkel checklista som insatspersonal kan ta fram på väg fram till olyckan.

2010-09-24

Vid planering av gemensam övning har vi märkt att mycket erfarenhet kommer fram om varandras förmågor. Vi har även vid de tillfällen vi möts beaktat respektive lands riskanalyser. Vår förmåga till övningsplanering har ökat och vi ser med fördel på att båda länderna tidigt är med i övningsplanering. Det är även viktigt att när vi samövar har med personal i planeringsgruppen som har god lokal kännedom och att den personalen är från båda länderna.

För att kunna mäta att projektet går mot målet exempelvis vid samverkan så är det viktigt att de som ingår i ett så kallat motspel är införstådda med den roll som de spelar samt vilka resurser som finns att tillgå. Det är viktigt för att få ut rätt effekt av fattade beslut som sen ligger till grund för gemensam lägesbild.

En praktisk detalj, men än så viktig, är att det har visat sig vid övningen att kopplingar på slangar har olika dimension så att länderna har nu köpt in övergångar så att de ska kunna kopplas samman.

7. Gränsregionalt samarbete efter Interreg-projektets slut

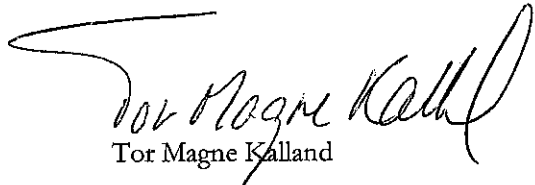
Samarbetet inom regionen kommer att fortsätta och det vi ser framför oss är en större aktivitet med avslutning 2012 alternativt 2013. En gemensam satsning på ett storprojektet inom EU-Interreg bör göras för att kunna arbeta vidare med de delar som inte har uppnåtts. Dessutom identifiera konsekvenserna kring de olyckor som kan uppstå på grund av förändrat klimat.

8. Resultatspridning samt skyltning

På arbetsplatser där arbete med projektet genomförts har det skyltats med medskickade klistermärken. Samtliga handlingar och broschyrer är märkta enligt direktiv och vid alla sammankomster har det meddelats att detta är ett Interreg-projekt. En informationsfilm har tagits fram som gränsräddningsrådets övningsverksamhet.

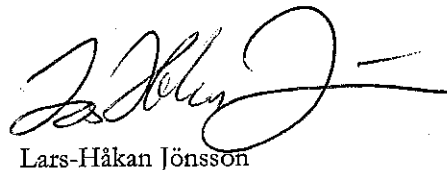
9. Kopplingar till andra projekt

Vi har inte deltagit i något samtidigt pågående projekt. Vi har haft en dialog tidigt med Jämtlands län om deltagande i deras projekt om att ta fram kartunderlag för räddningsinsats över gräns. Det visade sig att det projektet var så långt framskridet att de ville köra det i nuvarande form. Ska nämnas att vi har haft personal på plats i Jämtland för att ta del av viss information kring projektet. Vi har även bidragit med kompetens in i det projektet.

Tor Magne Kalland

Projektansvarig Hedmark Politidistrikt

Lars-Håkan Jönsson

Projektansvarig Länsstyrelsen i Dalarnas län